

מכירת הבכורה

[א]

לידה או הריון לענין פי שנים

ואחרי כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב ויצחק בן ששים שנה בלדת אתם. (בראשית פרק כה, כו) וברש"י: שמעתי מדרש אגדה הדורשו לפי פשוטו, בדין היה אוחז בו לעכבו, יעקב נוצר מטיפה ראשונה ועשו מן השניה, צא ולמד משפופרת שפיה קצרה, תן לה שתי אבנים זו תחת זו, הנכנסת ראשונה תצא אחרונה, והנכנסת אחרונה תצא ראשונה, נמצא עשו הנוצר באחרונה יצא ראשון, ויעקב שנוצר ראשונה יצא אחרון, ויעקב בא לעכבו שיהא ראשון ללידה כראשון ליצירה, ויפטור את רחמה, ויטול את הבכורה מן הדין.

דברי הגר"א שדין הבכור תלוי בהריון

והנה בפרשת כי תצא (כא, טו-יז) כתיב, כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה וילדו לו בנים האהובה והשנואה והיה הבן הבכור לשניאה. והיה ביום הנחילו את בניו את אשר יהיה לו לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכר. כי את הבכר בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים בכל אשר ימצא לו כי הוא ראשית אוננו לו משפט הבכורה.

והקשה הגר"א, א' דכתיב "וילדו לו בנים האהובה והשנואה", משמע שהאהובה ילדה ראשונה, ואח"כ כתיב "והיה הבן הבכור לשניאה", משמע שהשנואה ילדה ראשונה. ב' למה נצרך הציווי "לא יוכל לבקר" ומה היה הס"ד שייתן חלק הבכורה למי שאינו הבכור. ג' מדוע פירש הכתוב את הטעם "כי הוא ראשית אוננו" יותר מבשאר מצוות, שלא פירש לנו הטעם.

וביאר הגר"א, שבפרשה זו עסקינן שהיה נשוי לשנואה וגירשה ומיד נשא אחרת, ונולד לו בן שבעה לאהובה ובן תשעה לשנואה. א"כ נמצא שאהובה ילדה ראשונה, וזה מה דכתיב "וילדו לו בנים האהובה והשנואה". ולכן היה ס"ד שיתן חלק הבכורה לבן האהובה כיון שנולד ראשון, ולכך באה התורה ואמרה "והיה הבן הבכור לשניאה", **דהבכורה תלויה ביצירה ולא בלידה**, וכיון שבן השנואה נוצר ראשון הרי הוא הבכור, וממילא "לא יוכל לבקר את האהובה על בן השנואה, כי אם הבכור בן השנואה יכיר". וזה הטעם שנתן הכתוב "כי הוא ראשית אוננו לו משפט הבכורה", דבן השנואה הוא הבכור.

אמנם עיין בהעמק דבר פרשת כי תצא שכתב שאינו מאמין לשמועה זו בשם הגר"א דבכורה תלי ביצירה, ושקר העידו בשמו.

ראייה לזה מסוגיא דיבמות

ובהערות לספר קול אליהו, הוכיח כדברי הגר"א מהא דהיה ס"ד בגמ' יבמות (כד, א) דמצות יבום אינה אלא בבכור. ולכאורה קשה דלפי"ז ל"ל מיעוטא לקטן מיבום, הלא אם הוא קטן א"כ אחיו המת ודאי קטן ג"כ ואין נישואיו נישואין וממילא לא נפלה אשתו ליבום. אך אם בכור הוא בכור לעיבור כהגר"א, שפיר י"ל דמשכח"ל כגון בשני נשים והבכור נולד לתשעה חדשים והמת נולד לפניו לשבעה, והגדיל וקידש אשה ומת, ואחיו הבכור אכתי קטן.

[ועיקר הראיה היא רק אם נקטינן דקידושי קטן אינם כלום, אכן באבני מילואים (סימן א) הביא שיטת הר"י ברצלוני שאב יכול לקדש אשה לבנו הקטן מדאורייתא, מדין זכין לאדם שלא בפניו. וכבר הקשה עליו באבני מילואים שם מדבעי ריש לקיש פ"ק דקידושין (יט, א) אם מייעד אדם לבנו קטן, ופשיט ר' זירא ת"ש איש פרט לקטן אשר ינאף את אשת איש פרט לאשת קטן, ואי אמרת מייעד א"כ מציינו אישות לקטן. ומבואר דלא משכחתי אישות לקטן כלל, ואי ס"ד דזכין לו א"כ מציינו אישות לקטן].

קושיא מיעקב אבינו

ועיין בחכמת שלמה (להגר"ש קלוגר חו"מ רעח, א) שהביא את הביאור הנ"ל [שהביאו בשם הגר"א] בשם הגר"ח

מוולאזין, והקשה עליו מיעקב אבינו ע"ה, דאם נאמר שהנוצר ראשון הוא הבכור, א"כ מדוע דחק יעקב אבינו לצאת ראשון הלא בלאו הכי הוא הבכור כיון שנוצר ראשון.

ותירץ עפ"י מה ששינוי במסכת נדה (לא, א) שהולד מתהפך ויוצא, ואצל יעקב אירע נס ולא התהפך, משום הא דמבואר בזה"ק, שהיה ענין שיצחק יברך את יעקב בלי שידע שהוא יעקב, ואם היה מתהפך ויוצא ראשון היה יצחק מברכו ברצון. [אכן בגוף מה שהביא מנדה שם צ"ב, דהתם לא מיירי בתאומים, שלמש"כ רש"י כאן הראשון יוצא שנית].

אך עיין שם שהסיק דודאי בכור הוא בלידה ולא ביצירה, שהרי שנינו בבכורות (מו, א) יש בכור לנחלה ואינו בכור לכהן, והרי מבואר ברש"י בפרשתינו שבתאומים היוצא אחרון הוא הנוצר ראשון, וא"כ אם בכור לנחלה תלוי ביצירה היה למשנה להזכיר שהנוצר ראשון הוא בכור לנחלה ולא לכהן. וכן הקשה מהא דשנינו שם (מז, ב) שיוצא דופן והבא אחריו שניהם אינם בכור לא לנחלה ולא לכהן, הרי לן דבכור לנחלה תלוי רק בלידה ולא אכפת לן ביצירה כלל.

בכורה תלויה בעשאו אב ואם

ועיין בספר כלי חמדה בפרשתנו שנקט ג"כ דבכור הוא בכור ליצירה, והוקשה לו ג"כ מדוע היה צריך יעקב לצאת ראשון ולקנות את הבכורה מעשו.

וביאר, דהנה שנינו במגילה (יג, א) לגבי הפסוק באסתר "כי אין לה אב ואם ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת" ופריך כיון שנאמר "כי אין לה אב ואם", "ובמות אביה ואמה" למה לי, אמר רב אחא עיברתה מת אביה, ילדתה מתה אמה. ופרש"י **בשעה שנתעברה** אמה מת אביה, נמצא שלא היה לה אב **משעה שנראה להקרות אב**, וכשילדתה אמה מתה, ולא נראית לקרות אם. הרי מבואר ברש"י שהאב ראוי להקרא אב כבר משעת הריון, אבל האם אינה ראויה להקרא אם אלא משעת הלידה. והטעם בזה, משום שהאב משעת ההריון כבר שילם את חלקו ביצירת הוולד, אבל האם אינה קרויה כן עד הלידה, שעדיין היא עוסקת ביצירת הוולד [ועיין בסוף השיעור מה שהבאנו נפק"מ העולים מדברי רש"י אלו].

ועל פי זה חידש בכלי חמדה שלענין נחלה הבכורה תלויה במי שעשאו לאב תחילה, ולכן הבכורה תלויה ביצירה, אבל קדושת בכור [וכגון לענין העבודה בבכורות] תלויה במי שעשאה לאם תחילה, וזה תלוי בפטר רחם בלידה. ולכן אע"פ שיעקב היה בכור לנחלה מפני שנוצר ראשון, עדיין היה רוצה לזכות בקדושת הבכורה שתלויה בלידה ראשון.

מכירת הבכורה לענין מה

וכל דבריו לא יכוננו אלא לפי רש"י שכתב שהטעם שקנה יעקב את הבכורה היה לפי שהעבודה בבכורות. אך הרשב"ם פירש להדיא שמכירת הבכורה היתה לענין חלק הבכורה פי שנים, וכן פירש באבן עזרא, הרי שלא היה יעקב בכור לנחלה.

ובאבן עזרא כתב עוד פירוש בזה די"א שיש לבכור לעולם מעלה על הצעיר, לקום מפניו ולשרתו כבן לאב, ולענין זה קנה יעקב את הבכורה. וכן פירש ברבינו בחיי (כה, לא) שהמכירה היתה לענין נהיגת כבוד ושררה באח הגדול, שיהיה הוא במקום האב, לנהוג שררה על יתר אחיו והם יכבדוהו כאביהם, וגם בנכסים היה לו יתרון ומעלה עליהם, וזה מה שמכר עשו ליעקב. אך לענין מי שנוטל פי שנים בנכסים נצטוינו רק לאחר מתן תורה.

ולפי זה היה אפשר עדיין לקיים שמועה זו דאף שיעקב היה בכור לנחלה מ"מ רצה לקנות את שררת כיבוד האח הגדול, אכן עיין בשו"ת שבות יעקב (א, עו) דמבואר מלשונו שמצות כיבוד אחיו הגדול תלויה בבכור לנחלה, וז"ל, לפי שכבוד וגדולת אביו ואמו יורש בנם הגדול, להניח כתרם לבנם הגדול, וכדאיתא בש"ס דכתובות (קג, ב) אף על פי ששמעון בני חכם גמליאל בני נשיא, שנאמר ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור, על כן מחויבים אחיהם לכבד את אחיו הגדול **כי לו משפט הירושה כבוד וגדולה של אביו**.

וא"כ מוכח אף מדברי הרבינו בחיי ופירושו השני, דודאי נקטו דלא היה יעקב נחשב בכור לנחלה.

דבר שלא בא לעולם במכירת הבכורה

וכן עיין בספר פנים יפות שפירש ג"כ שיעקב רצה לקנות גם את חלק הבכורה בירושה [הרי שלא היה בכור לנחלה]. וביאר שזהו מה שאמר יעקב מכרה "כיום" את בכורתך לי, דמעיקר הדין את חלק הבכורה בירושה לבד לא היה יכול יעקב לקנות שהרי שנינו בבבא מציעא (טז, א) דהאומר מה שאירש מאבא קנוי לך, לא קנה משום דהוי דבר שלא בא לעולם, אבל כיון שיעקב קנה גם את חלק קדושת הבכורה שהוא בא לעולם יכול היה לקנות גם את חלק הירושה אף שעוד לא בא לעולם, וכמו שכתב הרמ"א בחו"מ (רט, ד) די"א שהמוכר דבר שלא בא לעולם עם דבר שבא לעולם מהני.

מכירת דבר שלא בא לעולם היכא שנשבע

אכן בשאלה זו איך מכר יעקב את הבכורה הרי דבר שלא בא לעולם הוא כבר דן בזה הריב"ש (סימן שכח) [ואגב אורחא מבואר ממה שדן בזה שהמכירה היתה גם לענין חלק הבכורה לנחלה], והביא בזה שמועה שאמר הטור בשם אביו הרא"ש דהמקנה דבר שלא בא לעולם ונשבע על הדבר, המקח קיים. וראייתו, ממכירת הבכורה שמכר עשו ליעקב ונשבע לו על זה, די"ל שהטעם שהשביעו דאי לאו הכי לא תחול המכירה, משום דהוי דבר שלא בא לעולם.

וכתב על זה הריב"ש שאינו רואה לתלות בגברי רברבי כותייהו סברא זו שאין לה על מה שתסמוך. וכתב דמה שהשביעו יעקב אינה ראייה, דיתכן שעשה כן משום שהכיר בעשו שאדם אלם הוא ולא יקיים את דיבורו. ומצד דבר שלא בא לעולם, כתב הריב"ש שקודם מתן תורה יתכן דהיה אדם מקנה דבר שלא בא לעולם [ועיין בסמוך שהבאנו טעם בזה]. ועיין ברמ"א (שם) שהביא דברי הריב"ש להלכה דהשבועה לא מהני לקנין בדבר שלא בא לעולם.

אכן בפירושו הטור שנדפס עה"ת באמת הובא כן בשם הרא"ש, שע"י שבועה מהני הקנאת דבשלב"ל ולכן השביעו יעקב. ואם אכן יצאו הדברים מפי הרא"ש יש לבאר הטעם בזה, על פי מה שידוע לחקור מדוע אין אדם מקנה דבר שלא בעולם, דאם נימא דהחסרון משום שחסר בסמיכות דעת, אז ניחא לומר שמהני שבועה לזה, אך אם החסרון הוא בעצם מעשה הקנין שאין לו על מה לחול, צדקו דברי הריב"ש.

ובקצות החושן (רעח, יג) הביא דברי הריב"ש, אך כתב דאפשר ליישב באופן אחר מדוע הועילה מכירת הבכורה, משום שמהני סילוק מחלק בכורה, ובמה שאמר עשו "ולמה זה לי בכורה" הסתלק מבכורתו, ולכן מועיל אפילו בדבר שלא בא לעולם, [ועיין שם שהאריך בענין סילוק מנחלה ומחלק בכורה].

קודם מתן תורה

בעיקר סברת הריב"ש דלעיל, דשמא קודם מתן תורה אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, לכאורה צ"ע דמאיזה טעם נימא דרק אחרי מתן תורה התחדש כן.

אכן ראיתי בשם ספר ישועות מלכו (הגר"י קוטנר) שתירץ [בדרך חידוד], דכיון שכל העולם נברא בשביל התורה, והתנה הקב"ה שאם לא יקבלו ישראל את התורה יחזור העולם לתוהו ובוהו, הרי שבלאו הכי כל דבר לא היה נחשב אלא כדבר שלא בא לעולם עד שיקבלו את התורה, ולכן על כרחך יש לומר דקודם מתן תורה מהני קנין בדבר שלא בעולם.

[ב]

חיוב כיבוד אחיו הגדול

מדוע לא היה יעקב מחוייב בכיבוד

הקשו המפרשים, למה יעקב אבינו ע"ה לא היה מחוייב לתת לעשו את הנזיד עדשים מטעם כיבוד אחיו הגדול, למ"ד (בקידושין לב, א) כיבוד אב משל בן.

ולכאורה י"ל, שכיון שעשו מומר היה, לא היה יעקב מחוייב בכבודו, וכמו שקיי"ל (יו"ד רמ, כג) שאם אינו עושה מעשה עמך אינו חייב לכבדו. אכן צ"ע בזה, דלענין אביו פסק המחבר (שם, יח) שממזר חייב בכבוד אביו ובמוראו, ואפילו היה אביו רשע ובעל עבירות, מכבדו ומתירא ממנו, [ואמנם ברמ"א שם פסק דאינו מחוייב לכבד אביו רשע].

וא"כ צ"ב מאי שנא שלענין אחיו הגדול פסק המחבר שאינו חייב לכבדו אם הוא רשע, ואילו לגבי אביו פסק המחבר שחייב לכבדו אפילו אם הוא רשע ובעל עבירות.

גדר חיוב כבוד לאחיו הגדול

ויש לומר בזה, דהנה הבה"ג מנה במנין המצוות שלו (קנ"ד) מצות יראה מפני תלמידי חכמים. וכתב הרמב"ם (סה"מ שורש ב) שמה שהביאו לכך הוא דרשת חז"ל (פסחים כב, ב ועוד) את ה' אלוקיך תירא לרבות תלמידי חכמים. והשיג עליו, שא"כ היה לו למנות גם מצות כיבוד אשת אביו ואחיו הגדול שנתרבה בכתובות (קג, א). ותירץ הרמב"ן (על סה"מ שם), עפ"י מה שאמרו במס' כתובות (קא, א) שאינו מחויב לכבד אשת אביו אלא בחיי אביו ולא לאחר מותו, הרי שכל עיקר מצות כיבוד אשת אביו אינה אלא מפני כיבוד אב ואם ולכן לא מנה הבה"ג חיוב כבודם כמצוה בפני עצמה, וכמו כן לגבי אחיו הגדול כתב הרמב"ן שאין המצוה אלא בחיי האבות, משום שהוא גנאי לאב ומנהג כל האנשים ליסר את בנייהם כדי שינהגו לנהוג כבוד בגדוליהם. והוסיף הרמב"ן שכן נראה, שלא נתרבה מהדרשא אלא כעין מה שנתרבה בעיקר התיבה, ואם כן הכל חוזר אל כבוד האבות.

ולפי טעמו של הרמב"ן יש מקום לחלק דאין מחויב לכבד את אחיו הגדול היכא שהוא רשע, משום דאין אין בכבודו כבוד להאב, אבל כיבוד האב עצמו שפיר מחויב אפילו אם הוא מומר.

אכן לגבי עשו יש לדון בזה, דהלא יצחק ודאי היה חפץ שיעקב יכבד את עשו, שהרי לא ידע שעשו היה מומר, וא"כ הדרא קושיא לדוכתיה מדוע לא היה מחויב יעקב לכבדו מן הנזיד עדשים. ולפי המובא בשם הגר"א דיעקב היה בכור לנחלה נחא, דדין כיבוד אחיו הגדול תלוי בכבוד לנחלה כפי שהבאנו לעיל, אכן כבר הוכחנו לעיל דהראשונים פירשו דלא כן.

כתבנו שיצחק לא ידע שעשו מומר, אין זה פשוט דיעויין בספר מושב זקנים (לבעלי התוס') שתמה מדוע בגמ' בחולין (ה, א) לא הוכיחו מהא דסמך יצחק על שחיטת עשו דמומר כשר לשחיטה, דהא עשו ישראל מומר היה, כדאיתא בקידושין (יח, א). וכתב לבאר, דבאמת מסיבה זו מעולם לא אכל משחיטתו, ולכן זימנה ההשגחה העליונה שיעקב הוא שישחט עבורו, דאין הקב"ה מביא תקלה לידי צדיקים. והא דכתיב כי ציד בפיו, דמשמע שהיה רגיל להביא לו בשר, י"ל שזה היה לפני שנשתמד.

אך הקשה שם, דמדוע אינו מביא ראיה מכך דיצחק היה מוכן שישחט עבורו. וכתב שהיה אפשר לומר, דיצחק לא ידע מכך שעשו מומר, אלא דמברכותיו שנתן יצחק ליעקב נראה שהכיר בו. וקצ"ע איפה מוכח בברכות שידע מהו עשו.

גם מזה שכתב רש"י שיצחק חשד שהעומד לפניו אינו עשו אלא יעקב משום ששם שמים לא היה שגור בפיו של עשו, הרי שידע שלא היה "צדיק" גדול. אבל יעויין בחת"ס שכתב שיצחק חשב משום שדרכו להיות במקומות המטונפות לכן לא הרגיל עצמו באזכרת שם שמים. ועי"ש שרצה לתת הברכות לעשו כדי שיוכל יעקב לישב ללמוד בלי שיצטרך להתעסק בפרנסתו, ויהיה כאן כעין הסכמת יששכר זבולון. ובזה מסביר לשון הברכה "הוי גביר לאחיך", שיעקב היה משועבד לעשו כמו שישכר היה משועבד לזבולון ללמוד בשבילו וכו'. הרי לך שהיה רוצה עכ"פ שיעקב יכבד את עשו.

תאומים שאחד נולד ראשון ונהיה ב"מ אחרי השני

בשו"ת הלכות קטנות (ב, קעד) דן באשה שילדה תאומים, א' נולד בכ"ט אדר ראשון, והשני בר"ח אדר שני, שזה שנולד בר"ח נכנס לכלל שנותיו חודש א' קודם חבירו, מה הדין לענין ייבום וכיבוד אחיו הגדול. והשיב דאף דלענין פדיון הבן תלוי בפטר רחם, מכל מקום גזרת מלך היא בכה"ג דרב יעבוד צעיר, ולענין כיבוד אחיו הגדול הקודם יכבד את המאוחר, וכן לענין ייבום.

והוסיף שם לומר שאולי לידת יעקב ועשו היתה כעין זה, ואף שנחלקו תנאים בגמ' (ר"ה יא, א) אם האבות נולדו בניסן או בתשרי, אפשר דעל אברהם ויצחק נאמר כן ולא על יעקב.

אכן בשו"ת שבות יעקב (א, ט) חולק עליו בתוקף, וכתב שאפילו בשביל יום אחד או אפילו שעה אחת מקרי גדול שבאחים. ודווקא לענין בר מצוה הדבר תלוי בשנים ובעינין שנים שלימות, ואין לך בו אלא חידושו והבו דלא להוסיף

עלה, משא"כ לענין יבום הלא יבום בנחלה תלה רחמנא (יבמות יז, ב ועוד), ולענין בכור לנחלה ודאי הכל תלוי בפטר רחם, וכדאיתא בשו"ת ר"מ מיניץ (סימן ט).

וכתב דודאי כדבריו כן הוא, שאם נאמר שהנעשה בר מצוה תחלה הוא הנקרא גדול שבאחים, א"כ בשנת העיבור שאז הנולד באדר ראשון השלים שנתו באדר ראשון והשני רק באדר שני, א"כ הנולד ראשון הוא הגדול, ויתפך הדבר משנה לשנה, מגדול לקטן ומקטן לגדול, ונתת דבריך לשיעורים. אלא ודאי דדוקא לענין בר מצוה השני נעשה גדול קודם, אבל לא לענין יבום או כיבוד אחיו הגדול.

[ג]

שם אם תלוי בלידה

אשה שנושאת ילד של אשה אחרת

הבאנו לעיל דברי רש"י במגילה דמבואר מדבריו שאין נקראת אם עד הלידה, ויש בזה עוד נפק"מ כדלהלן.

מצוי היום שאשה שאינה יכולה ללדת, משתילים עוברת באשה אחרת, והיא נושאת העובר ויולדתו, ודנו מי נקראת אמו לדינא, וראיתי שהגה"ר זלמן נחמיה גולדברג (שליט"א) זצ"ל רצה להוכיח מרש"י הנ"ל שהלידה הוא זה שקובעת שם "אם", ולכן רק האשה שילדה התינוק נחשבת לאמו.

איסור בשר בחלב בחלב טריפה

ק"ל שאין איסור בשר בחלב אלא בחלב של בהמה שראויה להיות אם [דנלמד מהפסוק לא תבשל גדי בחלב אמו], ולכן נפסק בשו"ע (יו"ד פז, ו) שהמבשל בשר בחלב ממה פטור, ואין לוקין על אכילתו משום בשר בחלב. וכתב הש"ך (שם, יד) שפירוש חלב ממה, כלומר חלב שיצא ממנה לאחר מיתתה, בין ממה מעצמה בין נשחטה.

ובהגהת הגרע"א (שם) הסתפק האם יש איסור בשר בחלב בחלב טריפה. דכיון דקיי"ל דטריפה אינה יולדת, הרי אינה ראויה להיות אם, ואם כן אין בחלבה משום איסור בב"ח. ובתחילה רצה הגרע"א לומר דמכל מקום יש בחלב טריפה איסור בב"ח, דאף שאינה יכולה לילד, מ"מ הלא יכולה להתעבר ושמם אם תלוי בעיבור כמו שיש להוכיח מרש"י (סנהדרין סט, א ד"ה אלא כי אתא רב דימי) שאביו של העובר מקרי אב. ודחה דמכל מקום לא מקרי אם אלא אם העובר עומד להוולד, אבל טריפה אינה נקראת אם בשביל העובר כיון דאין סופו להוולד. הרי מבואר בדבריו כהעולה מדברי רש"י ששם אם אינו חל אלא בלידה.

[והביא שם שאח"כ מצא באיסור והיתר (לא, יד) דחלב טריפה היא בב"ח אסור מדאורייתא, ואף שטריפה אינה יולדת מכל מקום ראויה להיות אם כגון אם היתה מקודם מעוברת יכולה להוליד אחר שנטרפה. אכן, בטריפות שמתחילת יצירתה היא טריפה כגון יתרת וכדומה אין בחלבה דין בב"ח דאורייתא הרי שאף באיסור והיתר מודה לזה, אלא דמצינו אופן שנקראת ראויה להוליד, וכגון אם נתעברה קודם שנטרפה].

גיורת מעוברת בתאומים שנתגיירה

שנינו בברייתא ביבמות (צז, ב) שני אחים תאומים גרים וכן משוחררים, לא חולצין ולא מייבמין, ואין חייבין משום אשת אח. היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה, לא חולצין ולא מייבמין, אבל חייבין משום אשת אח. היתה הורתן ולידתן בקדושה הרי הן כישראל לכל דבריהן.

והנה בהורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה, צ"ע מדוע חייבין משום אשת אח, הלא קיי"ל גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, וא"כ בשעת הגירות הפסיקו להיות אחים. אכן לפי מה שכתב רש"י שהשם "אם" תלוי בלידה, ניהא, דאע"פ שבשעת הגירות הם כקטן שנולד, מכל מקום הלא בשעת הלידה הם אחים.

אכן עיין בזה דכל הצד לומר דגר שנתגייר כקטן שנולד שייך בעובר, הוא רק למ"ד עובר לאו ירך אמו, דהנה איתא ביבמות (עז, א-ב) שלמ"ד עובר ירך אמו נכרית מעוברת שנתגיירה בנה אין צריך טבילה, כיון שטבילת האם מהני לעובר כאילו הוא אחד מאברהם, הרי שבלאו הכי לא יכול לחול על העובר דין גר שנתגייר כקטן שנולד. ורק למ"ד עובר לאו ירך אמו שאז חשיב שהעובר נתגייר בפני עצמו [והטבילה מועילה לו בפנ"ע ואי"ז חציצה] אז אפשר לדון מצד גר שנתגייר כקטן שנולד.